

**80 § Lausuntopyyntö selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi
valtionosuus-järjestelmän uudistamiseksi**

DA:34/081/2014

Kaupunginhallitus
31.3.2014

Esittely: Valtiovarainministeriön Kunta- ja aluehallinto-osasto on pyytänyt kuntien lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi. Lausunnot pyydetään toimittamaan 4.4.2014 mennessä valtiovarainministeriölle.

Lausunnoissa on pyydetty kiinnittämään huomiota erityisesti ehdotettaviin kriteereihin, ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin, muiden kriteerien painoihin, määräysperusteiden laskentaperiaatteisiin, verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen sekä siirtymäkauden kestoon ja porrastukseen.

Kunnille annettiin mahdollisuus kommentoida selvitysmiehen alustavia ehdotuksia uuden kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän sisällöstä ja laskentaperusteista 17.1.2014 mennessä. Niiden vastausten perusteella oltiin varsin yksimielisiä uudistuksen tarpeellisuudesta. Nykyistä järjestelmää pidettiin monimutkaisena ja keskeisiä laskentatekijöitä vanhentuneina. Järjestelmää haluttiin yksinkertaistaa ja kriteerien määrää vähentää. Ikäryhmäpainojen ja sairastavuuden selvittämistä tutkimusten ja selvitysten avulla pidettiin hyvässä.

Lausuntopyyntöön sisältyy ehdotus uudeksi valtionosuuslainsäädännöksi, sen yksityiskohtaiset perustelut sekä yleisperustelut. Esityksen yleisperusteluihin sisältyvät arviot uudistuksen taloudellisista vaikutuksista. Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 valtionosuusmäärien tasolle. Uudet kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista valtionosuuksiin ovat olleet kuntien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Eduskunnan on tarkoitus päättää kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta alkavan kevätistuntokauden aikana. Uuden valtionosuusjärjestelmän on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2015.

Kaarinan kaupungin kohdalla esitetty uudistus tarkoittaisi valtionosuuksiin vähennystä -3,5 milj. euroa. Yhteensä uusi valtionosuus olisi 31,2 milj. euroa, eli 993 euroa /asukas. Tämä olisi 111 euroa/asukas vähemmän kuin nykyinen. Kaiken kaikkiaan valtionosuudet vähenisivät Varsinais-Suomessa eniten kaikista maakunnista, yhteensä -57,5 miljoonaa euroa. Vähennykset on suunniteltu toteutettavaksi viiden vuoden siirtymäkauden aikana niin, että muutos on enintään 50 euroa/asukas vuonna 2015 ja enintään 100 euroa/asukas vuonna 2016 jne. Uudet luvut on laskettu vuoden 2014 tasolla.

Oheismateriaalina ovat

- yhteenveto kuntien tammikuussa 2014 antamista kommentteista uudesta valtionosuusjärjestelmäehdotuksesta
- lausuntopyyntö
- luonnos hallituksen esitykseksi kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain muuttamiseksi
- kuntakohtaiset ja kuntatyyppittaiset laskelmat vuoden 2014 tasossa

Valmistelija: Vs. talousjohtaja Merja Uuttu, puh. 050 314 6193

Ehdotus: Kaupunginjohtaja Harri Virta:

Kaupunginhallitus päättää antaa seuraavan lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi:

Kaarinan kaupunki näkee valtionosuusjärjestelmän uudistuksen tarpeellisenä, mutta esitetystä uudistuksesta jäävät monelta osin puuttumaan sille asetetut tavoitteet: oikeudenmukaisuus, kannustavuus ja läpinäkyvyys. Keskeneräisten sote- ja kuntajakoselvitysten vuoksi ei pystytä arvioimaan, miten ne tulevat vaikuttamaan kunkin kunnan talouteen eli valtionosuusuudistuksen vaikutusten arvioiminen tulevaisuuteen on hyvin vaikeaa.

Ehdotetut kriteerit ja painoarvot

Uudistuksen keskeinen muutos aikaisempaan järjestelmään on valtionosuiden jakamisen perusteena olevan ikärakenteen vaikutuksen vähentäminen ja sairastavuus- sekä verotulotasauskriteerien suurentaminen. Näiden vaikutus kuntien kustannuksiin tulisi uudistuksen perusteluissa erityisen selvästi pystyä esittämään. Tarkastelussa on keskitytty terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon toimialan kunnallisiin kustannuksiin. Kansantaloudellisesti järkevämpää olisi huomioda ja kannustaa kuntia ennaltaehkäisevään työhön eikä jakaa merkittävimpiä valtionosuuksia pelkästään sairauksista aiheutuvien kustannusten perusteella. Ennaltaehkäisevän työn merkitystä ei ole uudistuksessa lainkaan huomioitu. Uudistus ei voi lähteä siitä, että kuntia kannustetaan olemaan panostamatta ennalta ehkäisevään työhön, jotta valtionosuudet eivät pieneneisi.

Lakiesityksessä ei ole huomioitu riittävästi palveluiden tosiasiallisia kustannuksia eikä muutoksen vaikutusta yksittäisiin kuntiin. Jotta kunnat, joissa valtionosuudet laskevat, voisivat toteuttaa esityksen linjauksen mukaiset muutokset ja leikkaukset palveluissa tulisi lainsäädäntöä ja sen pohjalta laadittua ohjeita päivittää valtionosuusuudistuksen taustalla olevien tutkimusten edellyttämällä tavalla. Kunnalla ei ole välttämättä mahdollisuutta toteuttaa leikkauksia esityksen suuntaisesti ja siinä laajuudessa, millä ne kuntaa kohtaavat.

Määräytymisperusteiden laskentaperiaate

Lakiluonnoksen 7 §:ssä todetaan, että sairastavuuskertoimen osatekijöiden painoista ja niiden kustannustekijöiden painokertoimista säädetään viiden vuoden välein. Laissa ei tulisi sitoa painokertoimien säätämistä viiden vuoden

välein, vaan tarvittaessa tai vähintään viiden vuoden välein. Painokertoimien korjaamiseen tulisi olla mahdollisuus esimerkiksi havaittujen puutteiden johdosta ilman lain muutosta. Kunnan sairaskertoimen laskentatavasta ei laissa ole lainkaan ohjetta. Kuntakohtaisessa sairastavuuskertoimen laskennassa tarvitaan eri laitosten tilastoja. Laissa ei ole myöskään mainintaa kuinka lasketaan asukasta kohti määrättävä sairastavuuden perushinta. Näin yksittäisen kunnan on vaikea halutessaan tarkistaa omalta osaltaan valtionosuuden määrityksen perusteita ja laskentaa.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Verotulojen tasaustasauslaskenta on entistä vaikeammin ymmärrettävää. Verotulojen tasauksen aikaisempi tarkoitus tasata verotuloja kuntien kesken tasaa uudistuksessa verotuloja myös valtionosuusrahoitukseen.

Siirtymäajan kesto ja porrastus

Valtionosuusuudistusmallissa on esitetty viiden vuoden siirtymäaikaa, jonka aikana kuntakohtainen vuosimuutos porrastetaan vuosittain. Muutokset ovat joidenkin kuntien osalta niin suuria, että siirtymäaikaa on syytä pidentää esimerkiksi kahdeksaan vuoteen ja vuosittaiset muutokset toteuttaa samansuuruisina. Tämä muutos kohtuullistaisi uudistuksen kuntakohtaisia vaikutuksia, jotka varsinkin Varsinais-Suomessa ovat mittavat.

Käsittely: Janne Aso esitti, että pohjaehdotusta täydennetään seuraavasti: Jatkovalmistelussa tulee huomioida hallitus- ja oppositiopuolueiden saavuttama sote-sopu ja sen vaikutukset valtionosuusjärjestelmään.

Kaupunginhallituksen jäsenet kannattivat Janne Ason esitystä.

Päätös § 80 Kaupunginhallitus hyväksyi pohjaehdotuksen täydennettynä käsittelyn aikana tehdyllä lisäyksellä.

Ote: Valtiovarainministeriö/valtiovarainministerio@vm.fi
Vs. talousjohtaja Merja Uuttu

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Kaarina 1.4.2014

Hallintosihteeri Piija Huhtala